

Asia: VN/24190/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi rikoslain 12 ja 25 luvun muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Asianajajat kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rikoslain 12 ja 25 luvun muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Yhtenä Suomen Asianajajien sääntömääräisenä tehtävänä on seurata oikeuskehitystä maassa ja lausuntoja antamalla sekä aloitteita tekemällä tarjota kokemuksensa yhteiskunnan käytettäväksi. Suomen Asianajajien oikeuspoliittisen työn lähtökohta on oikeusvaltion turvaaminen. Lausunnoissaan Suomen Asianajajat pyrkii painottamaan oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen, oikeusturvaan sekä oikeuden saavutettavuuteen, perus- ja ihmisoikeuksien sekä asianajajakunnan itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaamiseen liittyviä näkökulmia.

Pyydettyinä lausuntona Suomen Asianajajat esittää seuraavaa.

Yleistä

Suomen Asianajajien näkemyksen mukaan esityksen mukaiset ehdotukset lähtökohtaisesti vastaavat lainsäädännössä havaittuihin puutteisiin. Voimassa oleva lainsäädäntö kattaa vahingollisen informaatiovaikuttamisen, materiaallisen tuen antamisen ja pakolaisvakoilun osalta mahdolliset tilanteet vain osittain. Suomen Asianajajat katsoo, että etenkin pakolaisvakoilun osalta lainsäädäntömuutokselle on selkeä tarve.

Vahingollinen informaatiovaikuttaminen

Suomen Asianajajat katsoo, että lakiehdotus vahingollisen informaatiovaikuttamisen osalta on haastava täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen näkökulmasta. Vaikka esityksessä on pyritty tuomaan esiin mahdollisia tilanteita, jolloin säännös tulisi toteutettavaksi, jäävät määritelmät osin tulkinnanvaraisiksi. Tämä on ongelmallista etenkin sen vuoksi, että nyt rangaistavaksi ehdotettu menettely on lähellä sallittua, demokratiaan keskeisellä tavalla kuuluvaa, yhteiskunnallista keskustelua ja muuta toimintaa. Säännösehdotus myös rajoittaisi sananvapautta, minkä vuoksi on erityisen tärkeää, etteivät määritelmät jää miltään osin tulkinnanvaraisiksi.

Materiaalisen tuen antaminen vakoilurikoksen tekemistä varten

Suomen Asianajajien näkemyksen mukaan ehdotettu rangaistussäännös on perusteltu ja vastaa nykyainsäädännön puutteisiin. Ehdotuksen mukainen säännös antaa mahdollisuuden puuttua tilanteisiin, jotka eivät ole vielä edenneet vakoilun tai sen avunannon osalta täytettyyn tekoon asti.

Vainoaminen tiedustelutarkoituksessa

Suomen Asianajajat katsoo, että tiedustelutarkoituksessa tapahtuvan vainoamisen kriminalisoinnille on nykyisessä maailmantilanteessa erityinen tilaus. Ehdotuksen mukaisella säännöksellä pystytään puuttumaan tiedusteluun jo sen varhaisessa vaiheessa, mikä voimassa olevan lain mukaisesti ei ole mahdollista. Ehdotuksen taustalla on pyrkimys suojata hyvin perustavanlaatuisia yksilön oikeushyviä kuten henkilökohtaista vapautta ja koskemattomuutta, sananvapautta, kokoontumisvapautta, uskonnonvapautta ja yksityiselämän suojaa. Lisäksi välillisesti suojataan myös valtiollista turvallisuutta. Suomen Asianajajien näkemyksen mukaan ehdotus on perusteltu.

Kuten esityksessäkin tuodaan esiin, on todennäköistä, että ns. pakolaisvakoilu on suurelta osin piilorikollisuutta, eikä se useinkaan tule viranomaisten tietoon. On ensiarvoisen tärkeää, että mikäli tällainen toiminta saatetaan viranomaisten tietoon, siihen päästään lainsäädännön keinon puuttumaan. Tältä osin myös lakiehdotuksen muotoilu on selkeä.

Ehdotusten vaikutukset

Suomen Asianajajat katsoo, että esitysluonnoksessa on tuotu esiin muutosten mahdolliset vaikutukset. Suomen Asianajajat kiinnittää kuitenkin erityistä huomiota siihen, että yksittäisen asian käsittelystä voi aiheutua erittäin huomattavia kustannuksia, mikä tulisi huomioida etenkin tuomioistuinten resursseissa.

Enne Heidi
Suomen Asianajajat